

12. marec, snežilo je

Torkovo dopoldne je bilo v znamenju manjše prisotnosti (vzrok: utrujenost) študentov na ogledu slovenskih etnoloških filmov (predstavil jih je dr. Naško Križnar) v Mali dvorani ZRC SAZU. Popoldne si je del hrvaške ekipe ogledal Slovenski etnografski muzej, drugi del pa je pobegnil v prostore Radia Student, kjer smo spregovorili v oddaji *Kaj pa univerza?* Celoten obisk smo uradno končali v Klubu CD na etno večeru s predstavitevijo filma Dorice Makuc *Aleksandrinke*.

13. marec, spet je snežilo

Sreda je bila delno snežena, dodobra smo bili premraženi, nekateri so se odpeljali z vlakom že včeraj, nekateri danes popoldne, zadnji zvečer. Jakša je odšel še na potep v Postojnsko jamo, kjer je bil edini obiskovalec.

Torej, Darko (predsedniče), Janko (James Bond 007), Sanja (brez nje obiska ne bi bilo), Sanja (The Second), Lucija (Lučka), Jakša (Dubrovnik), Millicent (Sport Billy srček), Pavlica (joker), Vedrana (KUD France Prešeren "internet"), Hrvoje (zamudnik) in Maja (zamudnica II) - vidimo se v Zagrebu!

Jana Radovič

NIKARAGVA

V četrtek 18. 1. 1996 je študentska organizacija *Tud' j'st s'm etnolog* predstavila svoj prvi večer z diapozitivi. Srečanje je potekalo v študentskem naselju Rožna dolina, dvorana pa je bila na veliko presenečenje mladih organizatorjev polno zasedena.

To ni bilo znanstveno predavanje o politični problematiki Srednje Amerike. Namen je bil predvsem podati človeško izkušnjo.

Nikaragva je največja država Srednje Amerike, dežela neverjetne lepote; kot je napisal Ernesto Kardenal, glas preporoda Nikaragve, je to "dežela rek, gora, vulkanov..." Državo po geografskih značilnostih in zgodovinskih dogodkih delimo na dve območji: območje Pacifika in območje Atlantika. Območje Pacifika je najbolj bogato in na njem živi 90 % prebivalstva, tam se nahajajo pomembnejša mesta (Managua, Granada, Leon), prometna mreža, produkcijske strukture. Zemlja je rodovitna, tako da gojijo bombaž, sladkorni trs, riž, kavo in kakao. Ta del je bil vse do 19. stoletja španska kolonija in je doživel načrtno asimilacijo. Danes se imajo belci in potomci Staroselcev le za Nikaragovce. Popolnoma drugačno podobo pa daje atlantska stran, ki je bila pod angleško oblastjo. Tu ni šlo za asimilacijo, temveč zgolj za izkoriščanje in ropanje. Geografsko je ta predel še danes nedostopen: prevladuje pragozd, prometnih zvez ni. Tu živijo staroselska ljudstva, ki pripadajo etničnim skupinam Miskito, Sumus in Rama, ter črnci, potomci afriških sužnjev. Večina teh ljudstev obdržala svojo kulturo in jezik ter se ne identificira z Nikaragovci.

V Nikaragvo sem šla kot prostovoljna delavka SCI (*Servizio Civile Internazionale*), mednarodne organizacije delovnih brigad. *Work camp* je potekal julija 1995 v naselju l'Arenal, približno 6 kilometrov od vasi Masatepe, okoli 50 kilometrov od Managve. Domačini se ukvarjajo s poljedelstvom.

Prostovoljcev nas je bilo pet, živeli smo pri družinah. Tako smo lahko zares vzpostavili stik z domačini ter spoznali in skušali razumeti njihove življenjske navade. Najprej bom opisala naselja in hiše, da bi bralec dobil podobo kraja.

Naselje l'Arenal je bilo zgrajeno pred 40 leti in se od takrat ni bistveno spremenilo. Ceste niso asfaltirane, kar pomeni, da so v obdobjih deževja praktično neuporabne. Hiše so lesene ali kamnite. V glavnem imajo le po eno sobo, kjer spi skupaj vsa družina; zraven je kuhinja, pokrita s slamnato streho. Poleg tega imajo še pokrit prostor za živali (prašiči, krave, kokoši, itd.) in stranišče "na štrbunk". Okoli tega je večkrat

postavljena le plastična zavesa.

Družino, pri kateri sem živela, so sestavljali mladoporočenca Assunpsion in Omar, stara 24 let, hčerki 7-letna Marilene in 3-letna Mariuel, ter njegova starša Anahulia in Aurelio. Mladi se navadno poročijo pri šestnajstih do sedemnajstih letih, nevesta se preseli k moževi družini. Mislim, da bom najbolj jasno podobo njihovega življenja podala z opisom dneva v taboru.

Vstali smo ob štirih ali petih. Za zajtrk je bila kava s kosom *tortille* ali kar je ostalo od večerje. Prehrana se je monotono ponavljala v treh dnevni obrokih: *gallopinto* (ocvrta riž s fižolom), sir, *jol-tamal* (zmleta koruza, kuhana v bananovem listu), sadje; zelenjave je malo, da o mesu ne govorimo. Poleg kave zelo radi pijejo *fresco*, sadni sok, razredčen z vodo in izredno močno sladkan. Seveda imajo radi tudi CocaColo in pivo, ki pa sta za njih predraga: na dan za celo družino zaslužijo povprečno dolar, kar je tudi v Nikaragvi občutno premalo. Pa se povrnimo k poteku dneva.

Po zajtrku smo šli na delo. Naša naloga je bila pomoč na poljih, vendar smo to bolj slabo opravili. Mučila nas je klima, bilo je izredno vroče in vlažno, morali smo se privaditi na drugačen ritem življenja, drugačno prehrano... Poleg tega pa nismo poznali zemlje in kultur. Seveda smo se trudili, toda rezultati niso bili najbolj spodbudni, zato smo se odločili, da bomo koristni na drug način. Sama sem se odločila za pomoč v kuhinji in pri hišnih opravilih. Tudi glavni namen tabora ni bil v delu, bolj je šlo za kulturno izmenjavo: v Nikaragvi, posebno na podeželju, je še veliko nepismenosti in neizobraženosti.

Domačini so se z nami ob vsaki priložnosti radi pogovarjali. Najraje so spraševali o družini, nato o državi posameznega prostovoljca. Kaj kmalu pa smo opazili, da naš sogovornik ni vedel niti, kje je Evropa. "OK, ni problema," sem mislila na začetku in vzela v roke atlas, potem pa sem razumela, da ta slika ni olajšala ničesar, saj ni razlikoval morja od kopnega. V tem smislu bi lahko trdila, da smo jim bili okno v svet. Ta "izmenjava" pa je bila brez dvoma obojestranska. Marsikaj smo se tudi mi naučili: spoznali smo različne navade, drugačen način mišljenja... Neverjetno pa je predvsem njihovo veselje; ko se je kdo od nas usedel za trenutek bolj na samo, že so ga spraševali, zakaj je žalosten in ga skušali razveseliti (čeprav ponavadi nismo bili prav nič žalostni). Radi so nam kaj podarili, tudi ob delu nam je marsikdo nabral pomarančo, mango, kokos ali kak drugi sadež.

Naselje l'Arenal. Julij 1995.

Foto: Jana Radovič.

Opoldne so se vračali domov na kosilo. Popoldne so kmetje delali na poljih, medtem ko smo bili prostovoljci prosti. Da bi bolj spoznali državo, smo šli v Masayo (pomemben obrtniški center), Leon in Granada (stari kolonialni mesti). Obiskali smo šolo, *la casa della muher* (posvetovalnico) in se tako seznanili z različnimi problemi v Nikaragvi.

Pri tem naj omenim le najhujšega med njimi - alkoholizem. S tem sem imela tudi neposredne izkušnje. Vsako soboto in nedeljo se je večina moških, ko so bili prosti, opila. Ženske so čakale doma in potrpežljivo prenašale, ko so se ti vrnili domov. V teh dneh, posebej zvečer, je bilo nevarno hoditi sam po naselju. Drug velik problem je previsoko število otrok glede na premožnost družin. Umrljivost je še posebej visoka v mestih, kjer brez denarja ni možnosti za prehranjevanje. Na podeželju je le drugače: večina se jih ukvarja s kmetijstvom, veliko je sadnih dreves, tako da vsaj lačni niso. Splošno razširjen je problem higiene: povsod so plakati, ki opozarjajo na nevarnost kolere in pomen čistoče. Človek pa se težko privadi na nove navade: če si nekdo ne umiva rok, ga je težko pripraviti do tega... Večkrat mi je Assunpi dala kos sira z umazanimi rokami, tako da so na njem ostali prstni odtisi (dobesedno!). V takih trenutkih mi je bilo res neprijetno: kaj narediti? Pojesti ali ne? Zmedena sem bila predvsem prve dni, ko še nisem vedela, kaj je za njih žalitev, kaj ne. Tako sem večkrat spravila

vase marsikaj, česar ne bi smela. Šele ko je zbolela Silvija, prostovoljka iz Avstrije (zaradi vode), smo se zavedli nevarnosti. Kasneje sem jim v podobnih situacijah razložila, da nisem navajena na klimo in prehrano. Zaman sem skrbela, bili so zelo razumevajoči, celo pozitivno se jim je zdelo, da so oni "močnejši". Zavedali so se, da živimo v boljših razmerah, da smo bolj izobraženi. Izredno so bili zadovoljni, ko smo jih kaj vprašali glede rastlin, dela, itd. Tudi oni so nas kaj lahko naučili!

Kaj vse sem odnesla iz te izkušnje? Veliko problemov, težav, veliko zadoščenja in spoznanj. Neverjetno pa je, da se še najbolj spominjam njihovega veselja. Zmeraj dobre volje, nikoli ne obupajo, zadovoljni s tistim, kar imajo (in tega ne mislim v retoričnem smislu). Ponavljam, da je bilo učenje obojestransko. Tovrstne izkušnje te globoko izoblikujejo in marsikdo,

Assumpsion in Anahulia pripravljata "atol" (napitek iz koruze). Julij 1995.

Foto: Jana Radovič.

ki je domišljav glede lastne kulture, se mora pri tem zamisliti.

Po delu na taboru, v katerem sem preživela tri tedne, sem potovala še po Nikaragvi in Gvatemali. Čeprav je to relativno kratek čas, je le bilo mogoče vzpostaviti določene vezi in priti do spoznanj, do katerih potnik, ki drvi iz kraja v kraj, ne more priti.